

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž-468/1997-6

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda mr. Branka Zmajevića, kao predsjednika vijeća, te Milana Gudelja, Ane Garačić, Neve Šibl i Vesne Vrbetić, kao članova vijeća i više savjetnice Ileana Vinja, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. M. H., zbog kaznenog djela iz čl. 119. OKZRH, odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i optuženika podnesenim protiv presude Županijskog suda u Osijeku od 25. lipnja 1997. godine, br. K-64/97., u sjednici održanoj dana 16. prosinca 1998. godine, u nazočnosti branitelja optuženika N. R., odvjetnika iz O., i zamjenika državnog odvjetnika Republike Hrvatske Tomislava Dujmića,

p r e s u d i o j e:

Odbijaju se kao neosnovane žalbe državnog odvjetnika i opt. M.H., te potvrđuje presuda suda prvog stupnja.

Obrazloženje

Pobijanom presudom Županijski sud u Osijeku oglasio je krivim opt. M.H. da je u vrijeme i na način opisan u izreci te presude počinio krivično djelo genocida iz čl. 119. OKZRH, pa je na temelju istoga zakonskog propisa osuđen na kaznu zatvora u trajanju od pet godina.

Po čl. 45. OKZRH optuženiku je u izrečenu kaznu uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 16. listopada 1996. godine pa nadalje, a po čl. 90. st. 1. ZKP obvezan je na naknadu troškova kaznenog postupka i paušalnu svotu.

Protiv te presude žalbu je podnio optuženik putem svoga branitelja N.R., odvjetnika iz O., zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene krivičnog zakona, s prijedlogom da se pobijana presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje ili pak preinači i optuženik oslobodi od optužbe.

Optuženik je podnio i dopunu žalbe u kojoj je dostavio različitu dokumentaciju na njemačkom jeziku, te prijevod te dokumentacije na hrvatski jezik po ovlaštenom sudskom tumaču.

Državni odvjetnik je podnio žalbu zbog odluke o kazni, te predložio da se pobijana presuda preinači i optuženiku izrekne stroža kazna zatvora.

Sjednica je održana u nazočnosti branitelja optuženika N.R., odvjetnika iz O., dok nazočnost opt. M.H., koji se nalazi u pritvoru, nije osigurana, jer to nije ocijenjeno svrhovitim (čl. 374. st. 2. ZKP/97).

Državni odvjetnik Republike Hrvatske vraćajući spis stavio je u smislu čl. 360. st. 2. ZKP/93. pismeni prijedlog br. Ktž-1064/97. od 22. prosinca 1997. godine, u kome navodi da smatra da žalba optuženika nije osnovana, pa ju treba odbiti, dok predlaže da se žalba državnog odvjetnika uvaži smatrajući da je optuženiku izrečena preblaga kazna.

Nakon razmatranja, ovaj sud je žalbe optuženika i državnog odvjetnika ocijenio kao neosnovane.

Iako su u uvodu žalbe optuženika označene sve žalbene osnove, pa i bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 11. ZKP/93. (navodi se da je presuda nerazumljiva i proturječna izvedenim dokazima), iz sadržaja te žalbe nedvojbeno proizlazi da optuženik pobija presudu suda prvog stupnja zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, pa je stoga pobijana presuda ispitana samo u onom dijelu u kojem se pobija obrazloženom žalbom, kao i u odnosu na one povrede zakona iz čl. 366. st. 1. toč. 1. i 2. ZKP/93. na koje sud prvog stupnja pazi po službenoj dužnosti.

Ispitujući žalbeni osnov zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, po službenoj dužnosti, sud je ispitao da li postoje povrede odredaba krivičnog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1., 5., 6. i 8. do 11. ZKP/93. je li glavna rasprava protivno odredbama toga zakona održana u odsutnosti optuženika i njegovog branitelja, te je li na štetu optuženika povrijeđen krivični zakon. Pri tome nije nađeno da bi bile počinjene takve povrede zakona.

U odnosu na činjenično stanje na kojem je utemeljena pobijana presuda žalitelj prigovara činjeničnom opisu djela u kome se najprije inkriminira zajedničko djelovanje optuženika s druge 24 osobe, a zatim zasebno, ono što je optuženik počinio osobno.

Ovi prigovori nisu utemeljeni. Naime, kod kaznenog djela genocida odgovoran je počinitelj koji naređuje neke od navedenih radnji iz zakonskog bića djela (tko u namjeri da potpuno ili djelomično uništi neku nacionalnu, etničku rasnu ili vjersku skupinu zapovijedi da se članovi skupine ubijaju ili da im se nanose teške tjelesne ozljede ili da im se teško narušava tjelesno ili duševno zdravlje, ili da se pučanstvo prisilno raseljava, ili da se skupina stavi u takve životne uvjete koji bi doveli do njezina potpuna ili djelomična istrebljenja ili da se primjene mjere kojima se sprečava rađanje između pripadnika skupine, ili da se provodi prinudno preseljavanje djece u drugu skupinu), kao i one tko počinu neke od navedenih djela koje su u zakonu određene, a određenje pojma genocida dato je u čl. II. Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948. godine, dok su kažnjiva djela navedena u čl. III. iste Konvencije. Znači, počinitelj kaznenog djela genocida je naredbodavac ali i osoba koja čini inkriminirane radnje, a kako optuženik ima oba svojstva, nikakav propust u

inkriminiranju kaznenog djela nije učinjen.

Za potkrepljenje svojih tvrdnji (koje se tiču inkriminacija koja optuženik ostvario s druge 24 osobe), žalitelj sasvim neuobičajeno, citira pitanja koja je postavio svjedocima, ukupno 13 pitanja (da li je optuženik bio sklon "TO", da li je uveo u selu B. policijski sat i propusnice, da li je novačio Hrvate u srpsku paravojsku prijeteci izgonom iz sela onima koji bi to odbili, da li je noću zastrašivao Hrvate pucajući po njihovim kućama i gospodarskim objektima iz streljačkog oružja, bacanjem ručnih bombi, ispaljivanjem trombonskih mina u njihove kuće, da li je tjerao Hrvate na obavljanje najtežih fizičkih poslova u poljoprivredi, kopanju rovova i bunkera bez naknade, da li je Hrvate bezrazložno lišavao slobode, zatvarao ih u "Omladinski dom", saslušavao ih, tukao, mučio i zlostavljao, da li je Hrvate uzimao kao taoce, da li je prijetio Hrvatima da će ih ubiti, da li je palio kuće i gospodarske objekte Hrvata, da li je naoružavao seoske Rome, poticao ih da pale, pljačkaju i pucaju po kućama Hrvata, da li je pljačkao imovinu Hrvata, da li je protjerivao hrvatske obitelji, i da li je prilikom protjerivanja prisiljavao Hrvate da svoju imovinu ostavljaju štabu "TO"), a zatim sam daje odgovore (da je optuženik viđan u "Omladinskom domu" gdje je bilo sjedište štaba "TO", ali osobno svjedoci ne znaju da li je bio član "TO" nije uveo policijski sat i propusnice, nije nikoga navlačio u srpsku paravojsku, nije pucao po hrvatskim kućama, ni jedan Hrvat nije potvrdio da bi optuženik bilo koga tjerao na prisilni rad, nije nikog lišavao slobode, saslušavao tukao i mučio, nije nikoga uzimao za taoce, nije nikome prijetio da će ga ubiti, nije ni jednu hrvatsku kuću zapalio, nije zapalio ni jedan gospodarski objekt, nije naoružavao Rome i poticao ih da pale i pljačkaju hrvatske kuće, i ni jednu kuću nije opljačkao), pa na kraju zaključuje da u tijeku postupka nije utvrđeno da bi optuženik djelovao zajedno s drugima i ostvario kazneno djelo genocida.

Ovakav zaključak žalitelja nije prihvatljiv, optuženik je djelovao kao član Štaba teritorijalne obrane, kao organ mjesne vlasti, ta vlast je hrvatsko stanovništvo izvrkla fizičkom i psihičkom zlostavljanju, što je na kraju rezultiralo egzodusom svih Hrvata iz sela B., gdje su bili većinsko pučanstvo, a što ni žalba ne osporava, pa je optuženik odgovoran ne samo za ono što je osobno počinio, već i za ono što su počinili drugi sa kojima se udružio s istim ciljem.

Tvrdnja žalitelja da nije osobno nikoga protjerao (odgovor pod br. 13.) ne može se prihvatiti kao objašnjenje za prvi dio optužnice, jer u prvom dijelu optužnice optuženiku se ne stavlja na teret ono što je osobno počinio. Optuženik je pripadao Štabu teritorijalne obrane, taj Štab je bio organ vlasti koji je donosio odluke i naredbe o protjerivanju Hrvata iz sela, a lišavao ih je slobode i protjerivao, spaljene su hrvatske kuće, a sve sa ciljem da se hrvatsko stanovništvo iseli, u čemu su na kraju i uspjeli, Hrvati napuštaju selo nakon ubojstva obitelji M., a što je bio krajnji cilj, selo B. etnički je očišćeno od nesrba.

U odnosu na inkriminacije za koje se optuženik tereti da ih je osobno sam počinio, žalitelj nabrāja radnje koje su u izreci pobijane presude opisane, pa ih analizira iznoseći svoje mišljenje o vrijednosti izvedenih dokaza, preocjenjujući ono što je sud prvog stupnja zaključio, pa citira samo pojedine fragmente iskaza svjedoka koji su za optuženika povoljni, a u cilju minimaliziranja njegove krivnje.

Tako žalba navodi da su optuženika vidali u "Omladinskom domu", a da je samo

svjedok G.M. potvrdio da je optuženik nosio uniformu (ne navodi se zašto se ovom svjedoku ne bi vjerovalo), dok oružje nije imao osim pištolja. Već ove tvrdnje žalbe upućuju da je optuženik obnašao vlast u selu, kretao se u uniformi i naoružan, boravio u Štabu teritorijalne obrane koji je bio smješten u "Omladinskom domu", a tvrdnje da bi optuženik u "Omladinski dom" dolazio samo zato što se nalazi u blizini njegove kuće i što su mu tamo bili rođaci u potpunosti je neprihvatljiva, dok tvrdnje zašto je optuženik nosio uniformu, te vidno nosio pištolj, u žalbi se i ne pokušava obrazložiti. I samo nošenje pištolja, javno, tako da ga svatko može vidjeti, djelovalo je zastrašujuće za nesrpsko pučanstvo, i s tim ciljem je očito pištolj i nošen, jer u selu osim Srba nitko nije bio naoružan, Srbi su obnašali svu vlast, pa nije bilo nikakvog razloga da se optuženik kreće po mjestu naoružan, radi osobne sigurnosti, koju, osim toga, nitko nije, niti je mogao ugrožavati.

Nadalje žalitelj tvrdi da prisustvovanje optuženika ispitivanju Hrvata nije ni jedan oblik suučesništva u širem smislu, što naprosto nije točno. Počinitelj bilo kojega kaznenog djela, pa i ovoga, može u njemu biti učesnik, a da ne počini samu radnju izvršenje kaznenog djela, da bude "suučesnik u širem smislu", kako to žalitelj navodi, no, optuženik ne samo da je prisustvovao ispitivanju uhićenih Hrvata, kao što potvrđuju svjedoci D.Š. i Mirko Horvatić, već je i u svoju kuću pozivao Hrvate radi ispitivanja, kako to navodi svjedok G.M., koga je optuženik pozvao u svoju kuću, te ga tamo ispitivao o tome tko u selu ima oružje, a nakon toga ga pustio. Da je optuženik bio prisutan ispitivanju uhićenih Hrvata potvrđuje i svjedok M.H. koji je naveo da je optuženik bio član Štaba teritorijalne obrane u čije prostorije je on vođen na ispitivanje, da je prisustvovao njegovom ispitivanju, te da je bio obučen u vojničku uniformu i naoružan pištoljem.

Tvrdnja da ničim nije dokazano da je optuženik nekome prijetio, već se u samoj žalbi demantira, priznanjem, da je optuženik prijetio G.M. da će ga odvesti u B. S., a što bi se desilo prilikom tog odvođenja bilo je poznato i svjedoku i optuženiku, pa je ta tvrdnja shvaćena kao prijetnja što je uistinu i bila, uz općepoznatu činjenicu da su u B. S. bili isključivo Srbi i da je to selo bilo jedno od centra srpske pobune.

Osvrćući se na onaj dio inkriminacija koje optuženika terete da je pljačkao imovinu Hrvata, žalitelj navodi da je u istinu optuženik bio nazočan oduzimanju osobnog automobila "Wartburg", no, da je tome cilju bio samo prisutan, no, ne objašnjavajući koji je bio cilj takve prisutnosti, dok sud prvog stupnja potpuno opravdano vjeruje u iskaz svjedoka J.B. koji je naveo da je 12. ili 13. rujna 1991. godine, optuženik zajedno sa J.S. i J.M. došao u njegovu kuću, te da mu se obratio i tražio ključeve automobila govoreći da je potreban za Štab, automobil mu je tada oduzet i nikad nije vraćen, a iz iskaza svjedoka H. proizlazi da je optuženik viđen zajedno sa svojim bratom da odnosi stvari iz kuće prognanog Hrvata I.B., svjedok je siguran da se upravo radi o optuženiku koji je bio sa svojim automobilom, a takav automobil nije imao nitko drugi u selu, pa je prvostupanjski sud, nakon provedenog suočenja, povjerovao u iskaz svjedoka B. koji je ostao kod tvrdnje da je upravo optuženik i njegov brat D. pljačkao imovinu prognanog Hrvata I.B., u što ni ovaj sud nema razloga sumnjati.

Daljnja tvrdnja žalbe da od 28. kolovoza do kraja rujna 1991. godine, kako optuženik tvrdi, kuće Hrvata nisu pljačkane niti paljene, niti su Hrvati protjerani, naprosto nije točno, iz provedenih dokaza proizlazi suprotno, kao što je naprijed navedeno.

Preslušani svjedoci potvrdili su da je optuženik davao dozvole za napuštanje sela, jer ni jedan Hrvat bez dozvole selo nije mogao napustiti, pa ni radi odlaska na pecanje, pa su tako četvorica mještana od optuženika tražili takvu dozvolu, on im je tu dozvolu i dao, a tvrdnja optuženika u žalbi da im je tu dozvolu dao kao civil, a ne kao član teritorijalne obrane, ne samo da su neprihvatljive, već su i smiješne, jer je potpuno neuvjerljivo da bi netko civilnu osobu tražio dozvolu da može napustiti selo samo radi odlaska na pecanje.

Osvrćući se na vrijeme počinjenja kaznenog djela, kako je u optužnici navedeno, između kolovoza i prosinca 1991. godine, optuženik je dostavio orginalne prijevode isprava o očitovanju pojedinih osoba iz Njemačke, koje potvrđuju da je optuženik u tijeku mjeseca listopada i prosinca boravio u SR Njemačkoj, a u dopuni žalbe dostavio je obračune blagajne, potvrde, dostavnice pivovare, račun auto škole, račune za struju, obračune za automate, i slično, iz kojih je vidljivo da je optuženik u listopadu pa do prosinca 1991. godine, boravio u Njemačkoj, pokušavajući tako dokazati da je inkriminirani period počinjenja kaznenog djela duži od vremena njegovog boravka u selu B.

Ni ovaj prigovor žalitelja nije utemeljen. Naime, optuženiku se u preambuli inkriminira period kriminalne djelatnosti s ostalim supočiniteljima, koja u stvari obuhvaća samo njegovu djelatnost, što proizlazi iz samih inkriminacija koje se u opisu djela stavljaju njemu na teret i koje je osobno ostvario, a koje su ostvarene u periodu boravka optuženika u selu B., što je provedenim dokazima nedvojbeno utvrđeno.

Optuženik doduše u svojoj obrani priznaje da su se noću događale neke stvari, da je pucano po kućama Hrvata iz vatrenog oružja, da su neke hrvatske kuće preko noći izgorjele, no on ne zna tko je po kućama pucao, njemu o tome ništa nisu govorili, a kuće su pokušavali gasiti jedino vatrogasci, dok on osobno u ničemu nije sudjelovao, nije otuđivao imovinu Hrvata, kada mu je po svjedocima I.B. i M.C. predočeno da je bio prisutan prilikom odvoženja svinja iz kuća Hrvata, te da je tom prilikom bio naoružan, optuženik je, braneći se, naveo da se tamo zatekao zbog svoje radoznalosti što sud prvog stupnja potpuno opravdano nije prihvatio kao uvjerljiv razlog, već je očito da je optuženik bio tamo sa ciljem da osigura utovar tih svinja njihovo odvoženje u Srbiju radi prodaje, a polučeni novac je potrošen za potrebe boraca teritorijalne obrane, zašto je uostalom optuženik preko kurira pozvao svjedoka M.C. da preda novac koji je dobio od prodaje očevih svinja, a kada se svjedok na to traženje nasmijao optuženik mu je kazao da im novac treba za njihove borce.

Točna je tvrdnja žalitelja da se ne može poreći da je ubijena obitelj M. noću 6. na 7. prosinca 1991. godine, u koje vrijeme je optuženik već napustio Hrvatsku, međutim, opisana djelatnost optuženika i ostalih članova teritorijale obrane, koji su se udružili, bila je usmjerena na iseljavanje pod pritiskom nesrpskog pučanstva koje je bilo većinsko u selu B., a nakon ubojstva ove obitelji iz B. je prognano 222 osobe od kojih su 215 bili Hrvati.

Žalitelj, analizirajući i preocijenjujući iskaze preslušanih svjedoka, ni ne prigovara istinitosti i uvjerljivosti već najvećim djelom nabraja što po njegovom mišljenju nije utvrđeno, odnosno što jest utvrđeno, ali po zaključku žalitelja ne predstavlja kazneno djelo genocida koje se optuženiku stavlja na teret.

Međutim, žalitelj u potpunosti gubi iz vida da je optuženik terećen kao supočinitelj za

krivično djelo genocida zajedno sa preostale 24 osobe, koje su sudu još uvijek nedostupne, a kako je to opisano u izreci, sudjelujući u radnji izvršenja, koja je data, zajednički izvršena, te ostvarujući pojedine radnje koje je on osobno počinio, a za krivično djelo genocida dovoljno je da počinitelj naredi ili počinu makar i jednu radnju koja se navodi u zakonskom opisu toga djela i kad je ono poduzeto u onoj posebnoj namjeri koju zakon predviđa, a sud prvog stupnja je utvrdio, da je optuženik počinio više od jedne radnje, o čemu su u obrazloženju pobijane presude iznijeti pregledni razlozi, za optuženika je navedeno i utvrđeno koje konkretno radnje je osobno počinio, a što je onda imalo odraza kod ocjene stupnja krivične odgovornosti optuženika i kod odmjeravanja kazne.

Stoga nema govora o tome da su granice umišljaja pogrešno utvrđene ili da kod optuženika nije utvrđeno postojanje namjere za počinjenje kaznenog djela genocida.

Uvažavajući prema tome, u svemu uvjerljive, logične i iscrpne razloge na kojima su utemeljena činjenična utvrđenja u pobijanoj presudi, ovaj sud je našao da je sud prvog stupnja pravilno i potpuno utvrdio sve odlučne činjenice koje ovdje nije potrebno posebno ponavljati, pa se stoga žalba optuženika zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene krivičnog zakona ukazuje neosnovanom.

Optuženik se ne žali zbog odluke o kazni, no ta odluka je ispitana po službenoj dužnosti, jer žalba zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja sadrži i žalbu zbog odluke o kazni, dok državni odvjetnik, žaleći se zbog odluke o kazni navodi da su kod optuženika olakšavajuće okolnosti precijenjene, te mu je izrečena najmanja moguća kazna zatvora koja se ukazuje preblagom jer nije adekvatna težini počinjenog krivičnog djela.

Žalbe zbog odluke o kazni također nisu utemeljene.

Kod odmjeravanja kazne, sud prvog stupnja, u dovoljnoj je mjeri uzeo u obzir sve okolnosti koje utječu da kazna bude veća ili manja, pravilno mu je ocijenio kao olakotno da do sada nije osuđivan, da mu supruga nije zaposlena i da ima dvoje malodobne djece, te da prilikom poduzimanja radnji izvršenja krivičnog djela nije pokazao posebnu egstemnost i brutalnost, a kako posebno otežavajućih okolnosti kod optuženika sud nije našao, izrečena kazna zatvora u trajanju od pet godina, je adekvatna i njom će se i po mišljenju ovog Vrhovnog suda, kao suda drugog stupnja, ostvariti svrha kažnjavanja i opća svrha izricanja kaznenih sankcija.

U izrečenu kaznu zatvora optuženiku je pravilno uračunato vrijeme provedeno u pritvoru od 16. listopada 1996. godine, pa nadalje.

Slijedom svega naprijed izloženog, sa žalbom optuženika i državnog odvjetnika postupljeno je kao u izreci ove presude, na temelju čl. 390. ZKP/97.

U Zagrebu, 16. prosinca 1998.

Zapisničar:
Ileana Vinja, v.r.

Predsjednik vijeća:
mr. Branko Zmajević, v.r.